

Zubří | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Zubří
	592 31
Okres	Žďár nad Sázavou
Katalogové číslo	Č 15
Katastrální území	Zubří u Nového Města na Moravě
GPS	49° 34' 21.1" 16° 7' 20.8"
Mapová značka	Větrné čerpadlo / Objekt s kompletní technologií
Poloha vůči obci	200 m SZ od OÚ
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Nepřístupný
Rok stavby	
Rok zániku	

Stručný popis

Amatérské, stále funkční větrné čerpadlo pro zahrádku a bazén.

Historie

Historie U Svobodů čerpá vodu ze studny vítr
obecně 2.4.2009

Zubří - Větrný mlýn je u nás raritou. Nejsme zemí, kde by bylo běžné vídat obrovské lopatky poháněné větrem a slyšet skřípění namáhaných převodů.

Kliknutím zvětšíte

U Svobodů v Zubří už desítky let pomáhá čerpat vodu ze studny vítr. Otec Františka Svobody postavil první důmyslný „větrník“ už ve třicátých letech minulého století. | Foto: Helena Zelená Křížová

Na Vysočině se s větrnými mlýny nebo také větráky, jak se jim říkalo, téměř nesetkáme. Snad jen na Třebíčsku, kde se v Budišově zachovalo torzo zděného větrného mlýna, a pak v samotném městě Třebíči zděný mlýn na Kanciborku v ulici U větrníku.

Hledat „větrník“ na Novoměstsku by asi nikoho nenapadlo. A přece tam je. Nezařadili byste jej do žádné ze škatulek, do nichž se větrné mlýny běžně dělí. Není ani sloupový, ani holandský. Na jeho vzezření se podepsaly ony známé „zlaté české ručičky“.

Větrný mlýn stojí v obci Zubří, kousek od Nového Města na Moravě. Jeho majitelem je František Svoboda, ale architektem i stavitelem byl jeho otec.

„Když ve třicátých letech minulého století stavěl otec studnu, tak chtěl, aby se voda nemusela do stavení nosit. Studna je totiž vzdálená asi tři sta metrů, a nosit vodu tak daleko je značně namáhavé. Tak postavil větrný mlýn, který vykonává funkci čerpadla. Ono to vlastně pístové čerpadlo je,“ řekl František Svoboda.

Co otáčka, to litr vody. „Nahore jsou pak rezervoáry na pět set a šest set litrů. A od nich vede potrubí až k chalupě. Každý den se ten větrný mlýn chodil zastavovat a pouštět. Při silném větru by totiž vytáhl celou studnu, a byli bychom bez vody,“ usmál se majitel unikátní technické stavby František Svoboda ze Zubří.

Aby krávy měly co pít a my se umyli

Většinou si dnes už ani neuvědomujeme vymoženosti, které se do našich domácností postupem času dostaly. Snad jenom vyprávění pamětníků nám občas připomene, že byly doby, kdy nebyly ani koupelny s tekoucí vodou, ani splachovací záchody. Kdy se s každou kapkou vody muselo šetřit, jestliže si člověk nechtěl nohy uchodit a ruce od těžkých konví vytahat.

Ale jak je vidět, přemýšlivých a šikovných lidí bylo na Vysočině vždycky dost. A tak se občas někde objeví zajímavá technická památka, která nejen že pomohla vyřešit problémy s těžkou dřinou, ale dodnes je raritou, na niž hledíme s úctou a obdivem.

Větrný mlýn Františka Svobody v Zubří je toho dokladem. Není na obilí, jeho úkolem je právě čerpat vodu ze studny.

Ale obilí se u vás mlelo?

Za války prý obilí mleli na mouku. Byl tam i takový malý šroťáček. Ale já si to nepamatuju.

Mlýn je nově opravený, je totožný s tím původním?

Úplně totožný není, ten původní měl kratší lopaty. Když přišel velký vítr, tak se točil strašně rychle, ale při menším větru byl lenošnější. Tenhle točí už při menším větru, ale zase není tak rychlý.

Postavit a také udržet v provozuschopném stavu větrný mlýn určitě nebylo jen tak...

Hříděl k němu přivezl otec odněkud od Jimramova. Nějak zjistil, že je tam vyhozená, a tak se tam rozjel na kole a přivezl ji. Jiné součástky byly zase dodány později. Jednou nám při silném větru lopatky ulítaly. Na Vříšti u mlejna měli ve vantročkách vyhozenou růžici. Tak jsme si to domluvili, a byla naše. Celý větrňák jsme pak předělali. Co já pamatuji, tak má náš mlýn už třetí lopatky. Druhé dostal v šedesátých letech a nyní asi před třemi lety.

Dnes už problémy s vodou asi nejsou, ale vzpomenete si, jak to bývalo dříve?

To problémy byly, a veliké. Když byly mrazy, tak bylo možné chodit pro vodu jenom do rybníka. Dobrá studna byla na dědině, tam se chodilo pro vodu k pití. Jinak se jezdilo k rybníku.

Vodovod se stavěl až v sedmdesátém druhém roce, a do té doby měli mnozí s vodou velké problémy. Otec to vyřešil větrným mlýnem. Měli jsme doma několik kusů dobytka a bylo potřeba pořád dost vody. Ale nebylo to jen tak, když nefoukal vítr, tak se připevnilo protizávaží a točilo se klikou. Každý pět set tahů, aby měl dobytek co pít a abychom se umyli. Ale nemuseli jsme aspoň nosit vodu v konvích nebo ve kbelících.

Helena Zelená Křížová

Zdroj: https://zdarsky.denik.cz/zpravy_region/u-svobodu-cerpa-vodu-ze-studny-vitr20090402.html

Architektura

Stav nemovitosti

Dochován bez nežádoucích přestaveb

Typ

Větrné čerpadlo

Dominantní stavební konstrukce

Kovová

Historické prvky

Exteriér

• Natáčení (mlýna, střechy, turbíny)

Parametry

Informace zpracované a platné k 17.03.2017. Technologie

Technologické vybavení

Popis technologického vybavení

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky

- pístové čerpadlo
- svislá hřídel
- větrná turbína

Parametry

Literatura a pramenyZajímavostiOstatníFotogalerieZákladní obrázky

Současné fotografie - technologické vybavení